

Project LeerKracht groeit door naar tweehonderd scholen

'Elke dag samen weer wat beter worden

Het project LeerKracht, dat vorig jaar van start ging, groeit door: komend schooljaar draait het op zo'n tweehonderd scholen. Daar proberen leraren het onderwijs elke dag weer wat beter te maken. "Dit is de enige onderwijsvernieuwing die niet van bovenaf wordt opgelegd."

Tekst Rob Voorwinden

Maandagochtend 8 uur: de leraren van basisschool de Vore in Delfzijl verzamelen zich bij het LeerKrachtbord. Met een kop koffie in de hand worden de lopende zaken doorgenomen: wat ging er vorige week goed, wat kan er beter? Het *to do-lijstje* wordt aangevuld, afgevinkte onderwerpen kunnen naar de lijst met 'behaalde successen'. Na een kwartier is iedereen weer op de hoogte en komen de kinderen de school binnen. De leraren gaan er weer tegenaan.

De Vore is een van de zeventig scholen, van basisonderwijs tot mbo, die meedoen aan het project LeerKracht, dat wordt uitgevoerd door de gelijknamige stichting en onder andere ook de AOb. Kern ervan is dat docenten zelf het onderwijs op school gaan verbeteren. Op hun eigen wijze, in hun eigen tempo en met zelf gekozen onderwerpen.

Directeur Erik Stam van de Vore was al een tijdje op zoek naar zo'n project. "We hebben een vrij diverse populatie leerlingen. Ruzies op het schoolplein bleken hier snel te escaleren. Daar wilden we vanaf, dat moest echt anders."

Andere projecten, zoals De Vreedzame School, hielpen volgens Stam niet struc-

tureel. Met LeerKracht gaat het een stuk beter. Tenminste: "We zijn nu een paar weken bezig en de ouders voelen dat er iets aan het veranderen is. Dat is heel mooi in zo'n korte tijd."

Angèle van der Star, een van de AOb-coaches bij LeerKracht, herkent het enthousiasme. En ze zag het op meer scholen.

"Dit is de eerste onderwijsvernieuwing die door leerkrachten zelf wordt gedragen, die niet van bovenaf wordt opgelegd. De leerkracht krijgt nu de kans om zijn professionele ruimte te nemen. En dan kan er in korte tijd veel gebeuren."

Heel simpel

Elke school die mee gaat doen aan LeerKracht krijgt eerst een *bootcamp*. Daarbij stellen de directeur en een aantal teamleden de doelen op die een school wil bereiken. Dat kan van alles zijn: van 'minder ruzie op het schoolplein' tot 'doorlopende leerlijnen vormgeven', 'de start van de lessen verbeteren', 'beter omgaan met culturele diversiteit' en 'leerlingen meer gemotiveerd maken voor het vak'.

Soms zijn de doelen heel simpel, zegt AOb-coach Floor ter Wal. "Op sommige scholen blijken de basisvoorwaarden niet

op orde te zijn. Dan zijn bijvoorbeeld de ramen al een jaar niet gelapt, of kunnen er geen filmpjes worden afgespeeld op de digiborden." In zo'n geval gaan docenten op bezoek bij de medewerkers die daarvoor verantwoordelijk zijn. "Weten die mensen hoe het is om les te moeten geven in een lokaal met erg vieze ramen? Of om thuis een filmpje voor te bereiden voor je les, dat je vervolgens op school niet kunt afspelen?"

Door LeerKracht ontstaat er binnen een school een cultuur van aanpakken in plaats van klagen, zegt Ter Wal. "In eerste instantie zijn er vaak allerlei redenen waarom iets niet kan: er is geen geld of 'de organisatie' werkt tegen. Dat kan allemaal waar zijn, maar kijk dan toch maar wat je zelf wel kunt doen. Die omslag is heel mooi om mee te maken."

Alle verbeterpunten en behaalde successen worden in een school op het LeerKrachtbord geschreven. Dat bord heeft geen standaardindeling: elke school maakt het op maat, zolang maar duidelijk wordt wat er moet gebeuren en wat er al gelukt is. "Leerkrachten zijn doeners", zegt coach Van der Star. "Ze willen geen mappen vullen met papieren, het gaat ze om acties. En die worden op zo'n bord heel duidelijk."

"Je ziet meteen wat er al is gebeurd en wat er nog gedaan moet worden", zegt ook directeur Stam van basisschool de Vore. "Leerkrachten bepalen zelf de activiteiten die ze gaan aanpakken en we vieren onze successen. Dat geeft je ook de motivatie om door te gaan."

‘We hebben besloten dat we in de pauzes met het hele team op het schoolplein staan’

foto: Jan Anninga

Over het hek

Op scholen die meedoen aan LeerKracht gaan leraren ook gezamenlijk lessen voorbereiden en bij elkaar in de les kijken. Zo wordt bevorderd dat iedereen van anderen leert. En er zijn *pizza-sessies*, doorgaans 's avonds, waar vertegenwoordigers van verschillende scholen bij elkaar komen. “Even over het hek van je school kijken”, noemt coach Van der Star dat. “Hoe doen jullie dit nu? Tips en trucs uitwisselen.”

LeerKracht kent cycli van acht weken: daarna gaat een groep nieuwe leerkrachten aan de slag. Zij bouwen voort op de resultaten die tot dan toe behaald zijn. Uiteindelijk nemen zo alle docenten in school deel aan het project. En dat blijft doorgaan, met steeds nieuwe resultaten en nieuwe uitgangspunten.

Het voordeel van zo'n roulerende groep vernieuwers in je school is dat er niet steeds een extern bureau hoeft te worden ingehuurd, vindt coach Ter Wal. “Het project gaat uit van de professionaliteit van de docenten zelf. En die hebben al zoveel in huis. Trouwens, als je een extern bureau inhuurt, zit iedereen vaak

Teuny Dekker, leerkracht groep 8 van basisschool de Vore in Delfzijl

“We wilden met LeerKracht allereerst het aantal ruzies op het schoolplein beperken. Want we hebben een moeilijke populatie, met nogal wat gedragsstoornissen. We hebben die ruzies nu aardig in de hand gekregen, omdat we hebben besloten dat we in de pauzes met het hele team op het schoolplein gaan staan. Dat kost wel veel tijd en je loopt nu buiten je koffie op te drinken, maar het helpt wel en de ouders vinden het super. Daar doe je het voor. Want ons ook aanspreekt aan LeerKracht is dat we het samen doen. Het is niet dat de ene heel veel doet en de ander weinig: iedereen doet mee en dat voelt fijn. Verder is LeerKracht heel praktisch. In het verleden heb ik nogal wat cursussen gevolgd die niet direct toepasbaar waren in de klas en in school. LeerKracht vergt wel een behoorlijke investering in tijd. Je moet na schooltijd vergaderen, en daar moet je als team echt voor kiezen. Maar je ziet resultaat. Voorlopig ben ik echt super-enthousiast.”

'Er wordt veel gepraat over onderwijsverbetering, maar dit is echt bottom-up'

foto: Rob Niemantsverdriet

meteen in de weerstand.”

Een nadeel van LeerKracht is dat het behoorlijk wat tijd kost. En scholen krijgen geen geld om docenten vrij te roosteren. Dat vergt creatieve oplossingen, zegt Ter Wal. Op sommige scholen worden bijvoorbeeld uren die bestemd zijn voor deskundigheidsbevordering ingezet voor het project. “Een school heeft zelfs een roosterwijziging doorgevoerd, waardoor leraren de tijd krijgen om samen een les voor te bereiden.”

Touwtjespringen

Het aantal scholen dat meedoet stijgt komend jaar van zo'n zeventig tot tweehonderd. En uit onderzoek van de Open Universiteit blijkt dat leraren het project waarderen. Ruim 80 procent vindt dat LeerKracht bijdraagt aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en aan de eigen professionele ontwikkeling. Directeur Stam van basisschool de Vore is er ook blij mee. Om de ruzies op het schoolplein de kop in te drukken loopt het hele team nu in de pauzes buiten. “Verder proberen we spelletjes als touwtjespringen te herintroduceren. Want de spelletjes die de leerlingen zelf verzinnen, leverden vaak duw- en trekwerk op. En dat onttaarde weer in conflicten.”

Op het LeerKrachtbord van de Vore is al bijna plek voor doelen op de langere termijn. Na ‘rust op het schoolplein’, komt ‘rust in de gang’, zodat leerlingen daar ongestoord zelfstandig kunnen werken. Goed, dat blijft nog even een toekomstdroom, zegt Stam. “Maar LeerKracht geeft ons de mogelijkheid om daar met z'n allen naar toe te werken. Zodat we elke dag samen een stukje beter worden.” ■

Tjomme Klop, leraar filosofie en maatschappijleer op het Haags Montessori Lyceum

“LeerKracht was best een schok. Want als je gaat proberen om met elkaar het onderwijs steeds een stukje beter te maken, loop je ook aan tegen verschillen in opvatting. Als je zaken die voor iemand vanzelfsprekend zijn ter discussie gaat stellen, gaan mensen steigeren. Ik ook. Maar je ziet ook dat je met samenwerken heel veel winst kunt behalen.

Met LeerKracht werken we nu bijvoorbeeld aan het verbeteren van de havo-didactiek. Hoe geef je goed les aan havo-leerlingen die nogal eens problemen met motivatie hebben? En volgend jaar gaan we bij elkaar in de les kijken en gezamenlijk een les voorbereiden. Als anderen kritisch naar je les kijken, kom je toch tot nieuwe inzichten.

LeerKracht kost wel veel tijd. Als ik nog tweehonderd proefwerken moet nakijken terwijl we voor LeerKracht gezamenlijk een les moeten ontwikkelen, denk ik soms: Nu even niet. Maar gelukkig worden we wel gefaciliteerd. De school heeft bijvoorbeeld alle studiemiddagen geschrapt en tijd uit deskundigheidsbevordering vrijgemaakt.

Ik kan LeerKracht echt aanbevelen aan andere scholen. Er wordt veel gepraat over onderwijsverbetering, maar dit is echt bottom-up. Dit doet recht aan de professionaliteit van de docent. Al vraag ik me soms wel eens af waar we in hemelsnaam aan zijn begonnen. Maar goed, dat is een teken dat je echt aan het vernieuwen bent.”